

The effect of social capital on the development of postgraduate students' educational performance at the University of Mazandaran

Niloufer Mirzaei¹, Ali rahmani firouzjah^{*2}, Majedeh gholipour³, Syedeh akram ashabi⁴

¹ Ph.D. student, Babol branch, Islamic Azad University, Babol, Iran

² Associate Professor, Department of Social Sciences, Babol Branch, Islamic Azad University, Babol, Iran.

³ Assistant Professor, Department of Social Sciences, Babol Branch, Islamic Azad University, Babol, Iran

⁴ Assistant Professor, Department of Philosophy, Babol Branch, Islamic Azad University, Babol, Iran

10.22080/SOD.2024.26073.1016

Date Received:

24 September 2023

Date of sent to Review:

25 September 2023

Date Revised:

11 June 2024

Date Accepted:

06 July 2024

Abstract

Today, the motive of progress plays an important role in the development of societies, and among the cultures of different ethnic groups and the national culture, it can be effective in strengthening this motive. This article was conducted with the aim of investigating the relationship between ethnic culture and motivation for progress. The method of the current research was a survey and the data collection tool was a questionnaire. The statistical population of this research was all people over 18 years of age from Persian and Turkish ethnic groups in Tehran. 384 people were selected for each ethnicity. Data analysis was based on path analysis and Smart PIs third version software. The findings showed; there is a significant and positive relationship between ethnic culture and motivation for progress. There is a meaningful and positive relationship between ethnic culture and national culture. There is a significant and positive relationship between national culture and motivation to progress. There is a significant and positive relationship between socio-cultural values of ethnic culture and motivation for progress. There is a significant and positive relationship between economic values of ethnic culture and motivation for progress. There is a significant and positive relationship between political values of ethnic culture and motivation for progress. According to the findings of the research, it can be concluded that ethnic culture is one of the important variables in the motivation of progress.

Keywords:

ethnic culture, national culture, motivation for progress, ethnic groups

* **Corresponding Author:** Ali Rahmani Firouzjah

Address: Babol branch, Islamic Azad University, Babol, Iran **Email:** a.rahmani@baboliau.ac.ir

ارتباط بین فرهنگ قومی و انگیزه پیشرفت (مورد مطالعه: اقوام فارس و ترک در شهر تهران)

نیلوفر میرزایی^۱، علی رحمانی فیروزجاه^{۲*}، ماجده قلی پور^۳، سیده اکرم اصحابی^۴^۱ دانشجوی دکتری جامعه شناسی، واحد بابل، دانشگاه آزاد اسلامی، بابل، ایران^۲ دانشیار گروه علوم اجتماعی، واحد بابل، دانشگاه آزاد اسلامی، بابل، ایران^۳ استادیار گروه علوم اجتماعی، واحد بابل، دانشگاه آزاد اسلامی، بابل، ایران^۴ استادیار گروه فلسفه، واحد بابل، دانشگاه آزاد اسلامی، بابل، ایران

10.22080/SOD.2024.26073.1016

چکیده

امروزه انگیزه پیشرفت در توسعه جوامع نقش مهمی بازی می‌کند. در این میان فرهنگ اقوام مختلف و فرهنگ ملی می‌تواند در تقویت این انگیزه مؤثر باشد. مقاله حاضر با هدف بررسی رابطه فرهنگ قومی با انگیزه پیشرفت انجام شد. روش پژوهش حاضر پیمایشی و ابزار گردآوری داده‌ها نیز پرسش‌نامه بود. جامعه آماری این تحقیق کلیه افراد بالای ۱۸ سال اقوام فارس و ترک در شهر تهران بودند. تعداد ۳۸۴ نفر برای هر قومیت بر اساس نمونه‌گیری خوشه‌ای انتخاب شدند. تجزیه و تحلیل داده‌ها براساس تحلیل مسیر و نرم‌افزار Smart Pls نسخه سوم صورت گرفت. یافته‌ها نشان داد: بین فرهنگ قومی با انگیزه پیشرفت رابطه معنی‌دار و مثبت وجود دارد. بین فرهنگ قومی و فرهنگ ملی رابطه معنی‌دار و مثبت وجود دارد. بین فرهنگ ملی و انگیزه پیشرفت رابطه معنی‌دار و مثبت وجود دارد. بین ارزش‌های اجتماعی-فرهنگی فرهنگ قومی با انگیزه پیشرفت رابطه معنی‌دار و مثبت وجود دارد. بین ارزش‌های اقتصادی فرهنگ قومی با انگیزه پیشرفت رابطه معنی‌دار و مثبت وجود دارد. بین ارزش‌های سیاسی فرهنگ قومی با انگیزه پیشرفت رابطه معنی‌دار و مثبت وجود دارد. با توجه به یافته‌های پژوهش می‌توان نتیجه گرفت که فرهنگ قومی یکی از متغیرهای مهم در انگیزه پیشرفت می‌باشد.

تاریخ دریافت:

۰۲ مهر ۱۴۰۲

تاریخ ارسال به داوری:

۰۳ مهر ۱۴۰۲

تاریخ اصلاح:

۲۱ خرداد ۱۴۰۳

تاریخ پذیرش:

۱۶ تیر ۱۴۰۳

کلیدواژه‌ها:

فرهنگ قومی، فرهنگ ملی،

انگیزه پیشرفت، اقوام.

پیمایش، تهران.

* نویسنده مسؤول: علی رحمانی فیروزجاه

آدرس: واحد بابل، دانشگاه آزاد اسلامی،

بابل، ایران

ایمیل: a.rahmani@baboliau.ac.ir

مقدمه

بعد از پایان جنگ جهانی دوم، موضوع توسعه در عرصه نظریه و عمل با محوریت رشد اقتصادی فراگیر شد. اما در دهه ۱۹۷۰ با بروز مشکلات زیست‌محیطی و اجتماعی، موضوع توجه به نقش فرهنگ و ارزش‌های اجتماعی-فرهنگی در توسعه مورد توجه واقع شد. در واقع انتقاد اصلی به رویکرد توسعه‌ای رشد‌محور این بود که سایر ابعاد توسعه و نیز انگیزه‌های پیشرفت در بستر فرهنگی جوامع نادیده گرفته شده؛ در حالی که توسعه تا حدود زیادی متأثر از ارزش‌ها، باورها و انگیزه‌های پیشرفت است؛ به طوری که در جامعه غربی، رشد زمینه‌های تفکر، ارزش‌ها و جهان‌بینی مادی‌گرا به همراه انگیزه پیشرفت و نیاز به موفقیت، موجب توسعه اقتصادی شده است (گوروا و یاداو،^۱ ۲۰۱۹: ۱۱۵). در واقع، ارزش‌های توسعه‌ای باورهای هستند که بر اساس آن‌ها فرد با در نظر گرفتن سلیقه و رجحان عمل می‌کند، این ارزش‌های توسعه‌ای بر انگیزه پیشرفت و تلاش در جهت رسیدن به موفقیت مؤثر است (کولاکو،^۲ ۲۰۲۰: ۸۹). بر همین اساس، یکی از ارزش‌ها و نیازهایی که مبنای توسعه جوامع قرار گرفت؛ انگیزه پیشرفت بوده که این انگیزه را محور حرکت فرد به سمت توسعه فردی-اجتماعی برشمردند. انگیزه پیشرفت توسط روان‌شناس آمریکائی مک‌کله‌لند^۴ مطرح شد: وی از همان ابتدا مدعی بود داشتن انگیزه پیشرفت وابسته به چارچوب‌های فرهنگی و نوع پرورش افراد است، همچنین انگیزه پیشرفت آموختنی است. در بسیاری از فرهنگ‌ها، انگیزه پیشرفت بسیار قوی وجود دارد و توسعه به سرعت رخ می‌دهد؛ اما برخی از فرهنگ‌ها نیز چندان انگیزه پیشرفت قوی ندارند و عملاً توسعه نیز نمی‌یابند (نایتس،^۵ ۲۰۱۹: ۳۹). بررسی و پژوهش‌های متعدد در کشورهای مختلف نشان داد؛ تنوع فرهنگی در یک جامعه، به‌ویژه

جوامعی که دارای قومیت‌های متفاوتی هستند، می‌تواند تأثیرات متنوعی بر انگیزه پیشرفت داشته باشد (صرافی، بیرانوندزاده و حیدری مقدم، ۱۳۹۲: ۲۵). در کشورهایی که اقوامی وجود دارد که به علت در اقلیت بودن یا در تبعیض بودن از سوی حاکمیت هستند؛ انگیزه‌های پیشرفت بالایی وجود دارد؛ چراکه اساساً این اقوام درصد خروج از وضعیت خود و ابراز هویت و ابراز وجود نیازمند پیشرفت هستند و یکی از ابزارهای پیشرفت در این کشورها، توسعه خوداشتغالی‌ها و کارآفرینی‌ها یا حرف فنی است که اغلب در این اقوام مشاهده می‌شود؛ به عنوان نمونه در امپراطوری عثمانی یا سلسله صفویان که مسیحیان و یهودیان جایگاهی در نظام حاکمیتی نداشتند، این مذاهب یا اقوام ارمنی بیشتر به صنایع کوچک و حرفه‌ای روی آورده بودند و از این منظر پیشرفت قابل توجهی داشتند (شهرکی، ۱۳۹۸؛ صرافان چهارسوقی، یوسفی و خانی، ۱۳۹۴). در ابعادی دیگر باید گفت فرهنگ ملی می‌تواند در تقویت انگیزه پیشرفت با فرهنگ قومی تفاوت‌های آشکاری داشته باشد؛ زمانی که فرهنگ ملی بر انسجام، همکاری، مقابله با دشمن، ناسیونالیسم ملی تأکید دارد لیکن قومیت‌های مختلف چندان با این نوع فرهنگ هم‌سو نیستند، انگیزه پیشرفت متفاوتی خارج از فرهنگ ملی را تولید و بازتولید خواهند نمود (اندرمن،^۶ ۲۰۲۰: ۱۱۵). به عنوان نمونه در جوامعی که اکثریت جامعه از یک قومیت و مذهب خاصی هستند، ولی چندین قومیت دارای فرهنگ، زبان و مذهب خاصی می‌باشند، فرهنگ ملی سعی در جذب و بازتولید فرهنگ القایی خودش دارد؛ لیکن فرهنگ قومی بیشتر از فرهنگ حاکم فاصله می‌گیرد؛ چراکه انگیزه‌ها و باورهای فرهنگی ملی با هنجارهای فرهنگ ملی در تضاد خواهد بود (آندر،^۷ ۲۰۲۰: ۱۳). در جامعه‌ای که فرهنگ وحدت بین اقوام به صورت تبلیغاتی یا آموزشی انتقال داده

⁵ Knights⁶ Anderman⁷ Andre¹ Guru² Yadav³ Kulakow⁴ McClelland

اقوام در یک قالب انزوا و به دور از تعامل با مرکز و فرهنگ ملی به تداوم خود ادامه می‌دادند و همراه با برنامه‌های توسعه‌ای بودند. در بعد از انقلاب نیز ایدئولوژی اسلام شیعی و حکومت اسلامی فائق آمد و بیشتر فرهنگ ملی ایران با آموزه‌های مذهبی انتقال داده می‌شد. رشد فناوری، مراکز دانشگاهی و تسهیل رفت و آمد بین شهرها باعث شده بود اقوام ایرانی هرکدام انگیزه‌های مضاعفی برای پیشرفت داشته باشند؛ اما نگاه ایدئولوژیکی حاکمیتی سبب شده بود که برخی از اقوام در مناطق مختلف عملاً انگیزه‌های پیشرفت خود را به علت سیاست‌های نادرست توسعه‌ای از دست دهند. با توجه به مسائل و مشکلات برشمرده شده، پژوهش حاضر در پی پاسخ به این سؤال است که فرهنگ قومی با انگیزه پیشرفت چه رابطه‌ای دارد؟

ادبیات پژوهش

تعریف فرهنگ ملی

فرهنگ ملی^۲ هر جامعه عبارت است از ارزش‌های اعضای آن جامعه، هنجارهایی که از این ارزش‌ها پیروی می‌کنند و کالاهای مادی که تولید می‌کنند. این فرهنگ مختص یک سرزمین با مرزهای جغرافیایی مشخص است. به عبارت بهتر فرهنگ ملی، ارزش‌ها، هنجارها، باورها، اعتقادات، زبان و سایر عناصر فرهنگی است که از نسل به نسل در یک سرزمین جغرافیایی با مرزهای معین انتقال یافته و موجب دوام و پایداری آن جامعه شده است. این فرهنگ، نهادهای دینی، ارزش‌ها، باورها، قوانین، سنن، علوم و صنایع آن کشور را دربرمی‌گیرد و این ویژگی‌ها از طریق آموزش و فرآیند جامعه‌پذیری از نسلی به نسل دیگر منتقل می‌شود (گیگر و ون‌در لان^۳، ۲۰۱۰: ۲۲). فرهنگ ملی هر سرزمینی، دارای خصوصیات و ویژگی‌های خاص آن سرزمین است که تحت عناصر تاریخی، جغرافیایی، مذهبی، عقیدتی و کلیه آن خصوصیتی که رنگ و بوی خاصی دارد و به آن ملت هویتی متفاوت از دیگران می‌دهد، شکل

می‌شود، لیکن حقوقی برای اقوام حاکمیت قائل نیست، طبیعتاً تضادهای عمیقی در پذیرش فرهنگ ملی به وجود خواهد آمد. این موضوع باعث می‌شود مطالبات و تقاضاهای قومیتی در طی چندین سال متراکم شده و در قالب‌های مختلف با فرهنگ ملی، یا تظاهرات، یا اساساً دوری از فرهنگ ملی خود را نشان دهد. بنابراین الزاماً در جامعه‌ای که چندقومیتی است فرهنگ ملی نمی‌تواند بر اقوام مختلف تسلط کامل داشته باشد و این موضوع باعث می‌شود فرهنگ قومی بیش از پیش تقویت شود. اما در کشورهایی نظیر سوئیس یا کانادا که چندقومیتی و مذهبی هستند و حقوق شهروندی برای تمامی افراد و قومیت‌ها به رسمیت شناخته شده است؛ فرهنگ ملی تقویت‌کننده انگیزه‌های پیشرفت در فرهنگ قومی و فرهنگ قومی نیز درصدد تقویت فرهنگ ملی است و بنابراین نوعی تعامل و همگرایی در این زمینه دیده می‌شود (چن، سافیر و گراهام^۱، ۲۰۲۰: ۱۰۳۱).

به نظر می‌رسد در جامعه ایران مسائل قومیتی و نیازها و انگیزه‌های آن‌ها چندان مورد توجه واقع نشده است. این موضوع قبل و بعد از انقلاب وجود داشته است. به طوری که بسیاری از عدم همکاری‌ها یا مقاومت‌ها در برابر تغییرات نادیده‌گرفتن حقوق، نیازها و انگیزه‌های قومیت‌های مختلف ایران بوده است. در قبل از انقلاب سیاست رژیم شاه بر گسترش فرهنگ ملی با محوریت زبان فارسی بود و عملاً اقوام مختلف حقوق چندان در حوزه فرهنگی-اجتماعی نداشتند این موضوع باعث شده بود تا فرهنگ ملی در راستای سیاست‌های لیبرالی شاه و با خودکامگی وی نماینده ظاهری تمام اقوام ایرانی باشد؛ درحالی‌که در بسیاری از مناطق ایران مشاهده می‌شد، به رغم توسعه فیزیکی-عمرانی و ارائه اعتبارات چندان توسعه یا پیشرفت قابل ملاحظه‌ای اتفاق نمی‌افتاد؛ پژوهشگران معتقد بودند که چون حقوق اقوام به رسمیت شناخته نمی‌شد، فرهنگ

² Geiger and Van der Laan

¹ National Culture

تعریف انگیزه پیشرفت

انگیزه پیشرفت، میل و اشتیاق یا تلاش و کوششی است که فرد برای دستیابی به یک هدف یا تسلط بر اشیا، امور و یا افراد و اندیشه‌ها و یا یک معیار متعالی از خود ابراز می‌دارد. به اعتقاد مورای^۵ انگیزه پیشرفت به مفهوم انگیزه غلبه بر موانع و مبارزه با آن چه که به دشوار بودن شهرت دارد مورد استفاده قرار می‌گیرد. وی در توصیف نیازهای درون‌زاد، نیاز به پیشرفت را به انجام دادن کاری دشوار، مهارت یافتن، دستکاری کردن یا سازمان دادن موضوعات فیزیکی، انسان‌ها و یا اندیشه‌ها به گونه مستقل و سریع، چیره‌شدن بر موانع، به‌دست‌آوردن معیارهای بالا، بهبود بخشیدن به خود و برتری جستن، رقابت و هم‌چشمی با دیگران تعریف می‌کند (رفاهی-کمساری و جعفری، ۱۳۹۹: ۳۴). مک کله لند^۶ (۱۹۶۱) مدعی بود که انگیزه پیشرفت، نوعی سائق یا تمایل درونی در بعضی از افراد است که رفتار آن‌ها را تقریباً در تمام موقعیت‌ها، هدایت می‌نماید و ارتباط تنگاتنگی با رفتاری پیشرفت‌مندان (پیشرفت‌گرا) دارد، به نحوی که رفتارهای پیشرفت‌مندان افراد نیز، نشانه‌هایی از انگیزه پیشرفت آن‌ها به دست می‌دهد. پیشرفت‌گرایی را اساسی‌ترین عامل انگیزشی در رفتار رهبران سازمان‌ها، خطرجویان، بنیان‌گذاران اقتصاد جهان و به‌طور کلی، افراد کارآفرین می‌داند (سالاری، ۱۳۹۲: ۴۶).

پیشینه تجربی تحقیق

نتایج مرور پیشینه‌های داخلی و خارجی در جدول شماره ۱ آمده است.

می‌یابد. فرهنگ‌های ملی یک واقعیت انکارناپذیر هستند (چن، دو، ری، ترونک و ویراگوان^۱، ۲۰۱۵: ۲۴).

تعریف فرهنگ قومی

فرهنگ قومی در مردم‌شناسی معادل فولکلور تعریف می‌شود. فرهنگ قومی یا فرهنگ مردمی یا همان فولکلور است که مجموعه فرهنگی گویا یا بیان‌گر، شامل قصه‌ها، افسانه‌ها، داستان‌های سینه‌به‌سینه، موسیقی، رقص، تاریخ شفاهی، ضرب‌المثل‌ها، عقاید عامه، روایت‌های مردمی، متعلق به جمعیت خاص و مردمی مشخص که در عین حال، سنت‌های آن جمعیت، مردم و گروه را نیز شامل می‌شود (هاس و رولفسن^۲، ۲۰۱۲: ۲۳۹). زمینه فرهنگی یا اجتماعی فولکلور ممکن است کیفیت جغرافیایی، زبانی، قومی یا شغلی داشته باشد. فرهنگ قومی برای تصدیق و تجویز نهادهای دینی، اجتماعی، سیاسی، اقتصادی و معتبر ساختن نقش و وظیفه آن‌ها در جامعه به کار می‌رود. فرهنگ قومی در انتقال معلومات ارزش‌ها، ویژگی‌ها و تدبیرهای آموزشی یک نسل به نسل دیگر، نقش و وظیفه مهمی به عهده دارد. فرهنگ قومی با انتقال این معرفت‌ها به پایداری و دوام فرهنگ و القای آداب و معیارهای اخلاقی و مشترکات جمعی به افراد جامعه کمک می‌کند (چاو^۳ و گونزالس^۴، ۲۰۱۲: ۱۳۳-۱۳۲).

⁴ Gonzales

⁵ Murray

⁶ McClelland

³ Chen, Y., Dou, P., Rhee, G., Truong, C. and Veeraraghavan

² Hass and Rolfsen

³ Chaw

جدول ۱. مرور پیشینه‌های تحقیق داخلی و خارجی

ردیف	محقق/محققین/سال	عنوان	نتیجه
۱	صامت و الله مرادی و کاوسی (۱۴۰۱)	ارائه مدل توسعه و وفاق و سازگاری فرهنگی و اجتماعی در میان اقوام و خرده فرهنگ‌های استان کردستان	یافته‌های تحقیق نشان داد که عوامل مرتبط با مدل توسعه وفاق و سازگاری فرهنگی و اجتماعی در قالب ۱۳ مقوله و در ابعاد ۵ گانه به صورت عوامل محوری (توسعه وفاق و سازگاری فرهنگی و اجتماعی)، شرایط علی، شرایط مداخله‌گر، شرایط زمینه‌ای، راهبردها و پیامدها جای گرفتند.
۲	ولی زاده و پریزاد طاسرانی (۱۴۰۱)	تأثیر قومیت‌گرایی بر توسعه سیاسی ایران	قومیت‌گرایی که اساساً مبتنی بر برتری یک گروه قومی، فرهنگی اجتماعی و یا نژادی خاص بر گروه‌های دیگر است، در تضاد با توسعه سیاسی است.
۱	رفاهی کمساری و جعفری (۱۳۹۹)	پیشرفت مبتنی بر انگیزه در جامعه ایرانی، پیشرانی در جهت تحقق پیشرفت	کم‌نبودن فرهنگ و نگرش درست به مفهوم کارایی، غلبه فرهنگ نادرست دغل بازی و ریا برای بهره‌مندی از امتیازات، نبود فرهنگ مطالعه و بسیاری دیگری از مشکلات فرهنگی در کنار مدیریت ناصحیح می‌تواند با خشکاندن ریشه‌های امید، انگیزه پیشرفت را نیز از افراد سلب کند.
۲	پیری و همکاران (۱۳۹۸)	بررسی موانع اجتماعی توسعه‌یافتگی در استان ایلام با روش نظریه زمینه‌ای	مهم‌ترین موانع اجتماعی توسعه‌یافتگی در این استان، بافت غالب ایلی و قبیله‌ای، میزان پایین سرمایه اجتماعی، سست شدن روابط اجتماعی و فقدان نظام شایسته‌سالاری می‌باشد.
۳	شکری و همکاران (۱۳۹۷)	فرهنگ و انگیزش پیشرفت تحصیلی	فرهنگ پشتکار خانوادگی بر انگیزش پیشرفت تحصیلی تأثیر مثبت دارد.
۴	نقیبی و غریبی (۱۳۹۵)	بررسی نقش فرهنگ در توسعه اقتصادی	فرهنگ (در ابعاد ملی و قومی) بر توسعه و تقویت انگیزه‌های پیشرفت تأثیر مثبت دارد.
۵	فرازمند و حسن پور (۱۳۹۴)	تحلیل رابطه فرهنگ و توسعه با تأکید بر ویژگی‌های فرهنگی مؤثر بر توسعه و موانع فرهنگی توسعه	ویژگی‌های فرهنگی (نظیر سخت‌کوشی، صرفه-جوئی، صداقت، ریسک‌پذیری) با توسعه و انگیزه پیشرفت ارتباط مثبت دارد.
	گاردستاین ^۱ (۲۰۲۲)	ویژگی‌های فرهنگی، نابرابری درآمدی و تفاوت‌های قومی	این مقاله نشان می‌دهد که گروه قومی محروم در حالت پایداری کم‌تری برخوردارند.

¹ Gradstein

۶	برنج ۱ و همکاران (۲۰۲۰)	ارتقای هویت قومی ضمن آموزش محتوای موضوعی: الگویی از اکتشاف هویت قومی در آموزش	آموزش هویت قومی موجب ارتقا و بازتولید فرهنگ قومی و به تبع آن توسعه انگیزه پیشرفت در جوامع چندقومی می‌شود.
۷	هافمن ۲ و همکاران (۲۰۱۹)	رویکردهای هدف در نوجوانان فرانسوی آفریقای شمالی: اثرات طولی هویت قومی و ارزش‌گذاری مدرسه	هویت قومی تأثیر مستقیم و مثبت بر رویکردهای هدف در نوجوانان فرانسوی دارد.
۸	سینگو و چانوو ۳ (۲۰۱۸)	عوامل تعیین کننده ایجاد ارزش جامعه اجتماعی: یک مطالعه تجربی اکتشافی	اعتقادات و باورهای اجتماعی مبتنی بر عدم تغییر و سنت‌گرایی از جمله موانع توسعه و ایجادکننده ارزش‌های اجتماعی صدتوسعه‌ای است.
۹	لاسکواوا ۴ (۲۰۱۷)	فرهنگ ملی، اثربخشی و عملکرد سرمایه‌گذاری جدید: شواهد جهانی از کارآفرینان دانشجویی	تقویت فرهنگ ملی با ارزش‌هایی نظیر وقت- شناسی، خوش‌قولی، صداقت، صرفه‌جویی بر توسعه انگیزه پیشرفت تأثیر مثبت دارد.
۱۰	فانگ ۵ و همکاران (۲۰۱۶)	فرهنگ ملی، خلاقیت و بهره‌وری: رابطه با پیشرفت در بین دانشجویان	داشتن جهت‌گیری بلندمدت به‌عنوان یکی از شاخص‌های اصلی فرهنگ ملی توسعه‌گرا بر خلاقیت، بهره‌وری و انگیزه پیشرفت در بین دانشجویان تأثیر مثبت دارد.

جهان سوم فقدان توسعه، ناشی از بی‌انگیزگی مردم این کشورها است. از منظر مک‌کله‌لند، نیاز قوی به کسب موفقیت به این امر مربوط می‌شود که چگونه افراد در جهت انجام وظایفشان ترغیب و تشویق می‌شوند. نیاز به موفقیت از نظر مک‌کله‌لند عبارت است از: تمایل به برتری‌طلبی یا توفیق در موقعیت‌هایی که در آنها رقابت وجود دارد (پریتمیش، ۲۰۱۹: ۸۰). پارسونز معتقد است در کشورهای توسعه‌نیافته علت توسعه‌نیافتگی در ویژگی‌های فرهنگی اقوام یا فرهنگ ملی نظیر

بررسی نتایج پیشینه‌ها نشان داد که وجود ارزش‌های قومی توسعه‌گرا و فرهنگ قومی و ملی مبتنی بر اهداف توسعه‌ای بر انگیزه پیشرفت تأثیر مثبت دارد.

چارچوب نظری

چارچوب نظری پژوهش حاضر برگرفته از نظریات دیوید مک‌کله‌لند، پارسونز و هافستد است. مک‌کله‌لند کلید توسعه را در انگیزه‌های فرهنگی-اقتصادی جست‌وجو می‌کند. به عبارت دیگر در

¹ Branch

² Hoffman

³ Hsing Wu and Chun Wu

⁴ Laskovaia

⁵ Fang

بها می‌دهند. این نوع جوامع، تصمیم‌گیری مستقل را مورد تشویق قرار می‌دهند. در نهایت جهت‌گیری افراد در این فرهنگ‌ها کوتاه‌مدت است: این چنین فرهنگ‌هایی شدیداً برای سنت‌ها احترام قائل هستند (کاترین، ۲۰۱۸: ۱۷۲). هرچند اقوام مختلف ساکن در تهران همه ایرانی هستند و در یک شهر زندگی می‌کنند؛ اما این اقوام بر اساس پیشینه‌های زیستی، تاریخی و جغرافیایی‌شان هنوز برخی از ارزش‌های بنیادین و اساسی‌شان را حفظ نموده‌اند که همین امر موجب می‌شود هنوز هم با اینکه در کلان‌شهر تهران زندگی می‌کنند، هویت قومی‌شان را حفظ نمایند. بر اساس همین دلایل، محقق به بررسی و مطالعه تفاوت‌های قومی در انگیزه پیشرفت و توسعه در جامعه مورد نظر پرداخته است.

براساس مبانی نظری و پیشینه تحقیق ذکرشده، فرضیه‌های تحقیق به شرح زیر ارائه می‌شود:

۱- بین فرهنگ قومی با انگیزه پیشرفت در بین اقوام ایرانی فارس، ترک رابطه معنی‌داری وجود دارد.

۲- بین فرهنگ قومی و فرهنگ ملی در بین اقوام ایرانی فارس، ترک رابطه معنی‌داری وجود دارد.

۳- بین فرهنگ ملی و انگیزه پیشرفت رابطه معنی‌داری وجود دارد.

۴- بین ارزش‌های اجتماعی-فرهنگی فرهنگ قومی با انگیزه پیشرفت در بین اقوام ایرانی فارس، ترک رابطه معنی‌داری وجود دارد.

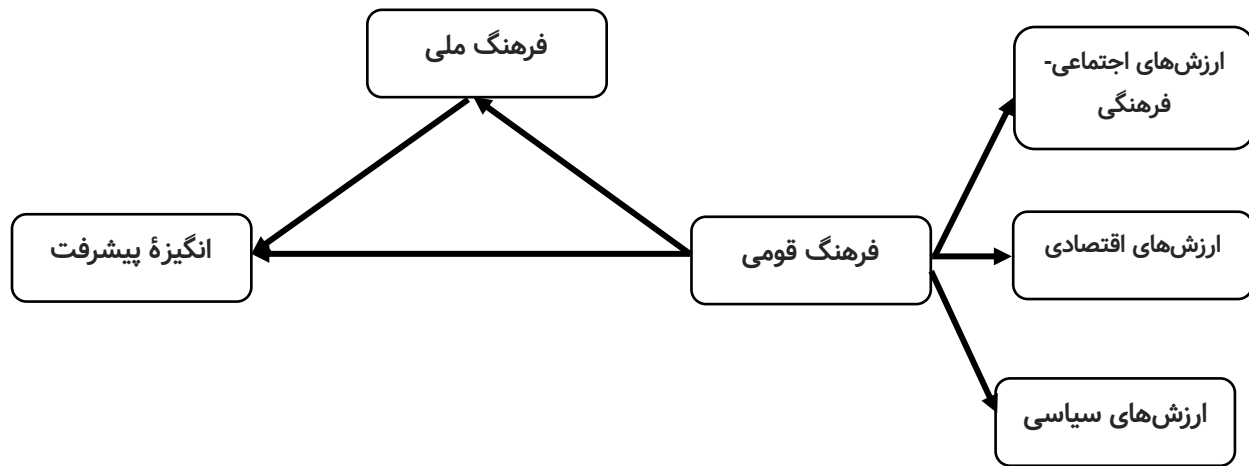
۵- بین ارزش‌های اقتصادی فرهنگ قومی با انگیزه پیشرفت در بین اقوام ایرانی فارس، ترک رابطه معنی‌داری وجود دارد.

۶- بین ارزش‌های سیاسی فرهنگ قومی با انگیزه پیشرفت در بین اقوام ایرانی فارس، ترک رابطه معنی‌داری وجود دارد.

عاطفی‌بودن، جهت‌گیری جمعی به رویدادها (جمع‌گرایی)، خاص‌گرابودن کنش اجتماعی، مبهم‌بودن کنش‌های اجتماعی به علت وجود روابط صمیمانه و پتانسیل گسترده خواسته‌ها و چشم‌داشت‌ها و خصوصیات انتسابی است (وانگ، ۲۰۱۲: ۶۷۳). بر اساس کار پارسونز، هافستد جامعه‌شناس هلندی نیز نظریات مشابهی ارائه کرده است. مطابق با نظر وی، نبود انگیزه پیشرفت و عدم توسعه به علت خصوصیات نظیر جمع‌گرایی، وجود فاصله قدرت، مردخویی، کوتاه‌مدت‌بودن نگرش‌ها و تردید و دودلی در تصمیم‌گیری است. فرهنگ‌های سنتی، جمع‌گرا هستند؛ فرهنگ‌های جمع‌گرا، به مصلحت کلی گروه بها می‌دهند؛ زیرا انتظار دارند که افراد تابع علایق و نیازهای فردی خود، برای منفعت گروه باشند. از آنجاکه عضوی از گروه بودن، بسیار مهم است، انتظارات بسیار واضحی از چگونگی رفتار کردن افراد در گروه وجود دارد (یاووز، ۲۰۱۹: ۵۷). در این فرهنگ‌ها فاصله قدرت زیاد است. در فرهنگی با فاصله قدرتی زیاد، تفاوت‌های میان افراد با درجات مختلف پذیرفته شده و موقعیت سازمانی یا اجتماعی افراد بر چگونگی عملکرد آن‌ها و رفتار دیگران با وی تأثیر می‌گذارد. شخصی که در سطوح بالای سازمان قرار دارد، با اشخاص سطوح پایین‌تر، با متانت رفتار می‌کند. در این فرهنگ‌ها اجتناب از تردید و دودلی فراوان است و عدم اطمینان تهدیدی است که باید با آن مقابله کرد (چیزادزا و بتونکورت، ۲۰۱۹: ۲۴۵). این فرهنگ‌ها، مردسالار هستند؛ در یک جامعه مردسالار، ارزش‌های قاطعانه از جمله موقعیت، پول و جسارت غالب است. در این جا اغلب تفاوت‌های مهم بین نقش زنان و مردان وجود دارد. بر چسب مردانه نشان می‌دهد که این ارزش‌های قاطعانه، تقریباً در سراسر جهان با نقش مردان همراه است. آلمان و اتریش به شدت به‌عنوان کشورهای مردسالار درجه‌بندی می‌شوند؛ زیرا این کشورها، به درآمدها، تأیید، پیشرفت و بحث و جدل

مدل مفهومی پژوهش

ابزار گردآوری داده‌ها پرسش‌نامه محقق‌ساخته بود. پرسش‌نامه در قالب طیف لیکرت به صورت خیلی زیاد (۵)، زیاد (۴)، متوسط (۳)، کم (۲) و خیلی کم (۱) نمره‌گذاری شده بود. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم‌افزار Smart PLS نسخه سوم استفاده شد. در پژوهش حاضر برای روایی یا اعتبار پرسش‌نامه از روایی صوری با تأیید ۵ نفر از اساتید بهره برده شد که روایی صوری تأیید شد. برای روایی سازه نیز از تحلیل عاملی تأییدی استفاده شد. نتایج نشان داد که کلیه گویه‌های تحقیق دارای بار عاملی بیش از ۰٫۵ و سطح معنی‌دای بزرگ‌تر از ۱٫۹۶ بودند که مطلوب بودند. همچنین از ضریب آلفای کرونباخ برای پایایی ابزار سنجش استفاده شد که نتایج نشان داد که ضریب آلفای کرونباخ برای کلیه متغیرها بیشتر از ۰٫۷۰ بود که به معنی قابل قبول بودن و پایایی تمامی متغیرها است (جدول ۲).

روش تحقیق

پژوهش حاضر به لحاظ روشی از نوع پیمایشی بوده است، جامعه آماری این تحقیق کلیه افراد بالای ۱۸ سال اقوام فارس و ترک در شهر تهران بودند. با توجه جابه‌جایی، مهاجرت و فوت نمونه‌گیری از این دو قوم براساس فرمول کوکران در سطح خطای ۵ درصد برای جامعه نامعلوم صورت گرفت. حجم نمونه به تفکیک قومیت فارس ۳۸۴ نفر و قومیت ترک نیز ۳۸۴ به دست آمد. روش نمونه‌گیری، خوشه‌ای دو مرحله‌ای بود؛ بدین صورت که ابتدا تهران را به ۵ پهنه شرقی، غربی، مرکزی، و شمال و جنوب تقسیم‌بندی کرده و سپس از هر پهنه دو منطقه انتخاب شد، سپس از هر منطقه ۳۸ نفر (۱۰ منطقه مجموعاً و هر منطقه ۳۸ نفر برای هر قومیت) انتخاب گردید. روش نمونه‌گیری برای انتخاب افراد تصادفی است؛

جدول ۲. نتایج آزمون آلفای کرونباخ متغیرهای تحقیق

ردیف	متغیر	تعداد گویه	ضریب آلفا	نتیجه
۱	ارزش‌های اجتماعی-فرهنگی	۲۰	۰٫۸۵۹	پایا
۲	ارزش‌های اقتصادی	۱۰	۰٫۸۸۰	پایا
۳	ارزش‌های سیاسی	۱۰	۰٫۸۰۱	پایا
۴	انگیزه پیشرفت	۱۰	۰٫۸۶۹	پایا
۵	فرهنگ ملی	۱۵	۰٫۷۹۹	پایا

یافته‌های تحقیق

الف- یافته‌های توصیفی

نتایج مربوط به ویژگی‌های جمعیت‌شناختی پاسخ-گویان در بین دو گروه قومیتی فارس و ترک‌ها در جدول شماره ۳ آمده است.

جدول ۳. فراوانی و درصد جنسیت پاسخ‌گویان

فارس		ترک		طبقه	ویژگی‌های پاسخ‌دهندگان
درصد	فراوانی	درصد	فراوانی		
۴۷	۱۸۰	۵۱	۱۹۵	مرد	جنس
۵۳	۲۰۴	۴۹	۱۸۹	زن	
۱۰۰	۳۸۴	۱۰۰	۳۸۴	جمع کل	
فارس		ترک		طبقه	سن
درصد	فراوانی	درصد	فراوانی		
۸	۳۲	۱۱	۴۰	کم‌تر از ۲۰ سال	سن
۱۲	۴۵	۲۰	۷۸	۲۱-۲۵ سال	
۱۸	۶۹	۶	۶۲	۲۶-۳۰ سال	
۲۰	۷۵	۱۸	۶۸	۳۱-۳۵ سال	
۱۴	۵۵	۹	۳۴	۳۶-۴۰ سال	
۱۳	۵۰	۱۰	۴۰	۴۱-۴۵ سال	
۸	۳۰	۸	۳۲	۴۶-۵۰ سال	
۷	۲۸	۸	۳۰	بیش از ۵۰ سال	
۱۰۰	۳۸۴	۱۰۰	۳۸۴	جمع کل	
فارس		ترک		طبقه	تحصیلات
درصد	فراوانی	درصد	فراوانی		
۱۴	۵۳	۱۵	۲۵	زیردیپلم	
۱۸	۶۸	۲۳	۵۶	دیپلم	
۲۷	۱۰۴	۲۰	۸۹	کاردانی	
۲۰	۷۷	۲۶	۷۷	کارشناسی	
۱۲	۴۶	۱۰	۱۰۰	کارشناسی‌ارشد	
۹	۳۶	۶	۳۷	دکتر	
۱۰۰	۳۸۴	۱۰۰	۳۸۴	جمع کل	

نتایج مربوط به توصیف متغیرها در جدول ۴ آمده است.

جدول ۴. توصیف متغیرهای تحقیق

فارس		ترک		آماره		متغیر
انحراف معیار	میانگین	انحراف معیار	میانگین	میانگین نظری	تعداد گویه	
۷,۸۸	۶۶,۷۷	۷,۹۹	۶۶,۵۱	۶۰	۲۰	ارزش‌های اجتماعی- فرهنگی
۵,۴۷	۳۱,۲۸	۴,۹۵	۳۴,۷۹	۳۰	۱۰	ارزش‌های اقتصادی
۴,۵۲	۳۱,۱۳	۷,۷۹	۳۷,۶۵	۳۰	۱۰	ارزش‌های سیاسی
۱۵,۷۵	۱۳۱,۱۸	۱۷,۹۵	۱۴۸,۹۶	۱۲۰	۴۰	فرهنگ قومی
۶,۵۵	۴۶,۶۷	۵,۶۷	۴۶,۶۰	۴۵	۱۵	فرهنگ ملی
۶,۳۵	۳۶,۰۸	۵,۰۷	۳۸,۴۱۱	۳۰	۱۰	انگیزه پیشرفت

دارای نرمال هستند؛ ولی ارزش‌های سیاسی دارای توزیع نرمال نیست؛ بنابراین برای مدل معادلات ساختاری و آزمون فرضیه‌ها از نرم‌افزار Smart Pls استفاده شد که هم‌زمان می‌تواند متغیرهای با توزیع نرمال و غیرنرمال را پردازش نماید.

به منظور بررسی نرمال بودن داده‌ها از آزمون کولموگوروف-اسمیرنوف استفاده شد. سطح معنی‌داری آزمون کولموگوروف-اسمیرنوف برای تمامی متغیرها به جز ارزش‌های سیاسی و انگیزه پیشرفت بیشتر از ۰,۰۵ است. بنابراین توزیع کلیه متغیرها

جدول ۵. بررسی نرمال بودن متغیرهای تحقیق

نتیجه	سطح معنی‌داری	مقدار Z	متغیر
توزیع نرمال است.	۰,۶۵۸	۰,۳۲۵	ارزش‌های اجتماعی- فرهنگی
توزیع نرمال است.	۰,۳۳۰	۰,۲۶۹	ارزش‌های اقتصادی
توزیع نرمال نیست.	۰,۰۲۵	۰,۱۰۸	ارزش‌های سیاسی
توزیع نرمال است.	۰,۱۳۹	۰,۲۰۰	فرهنگ قومی
توزیع نرمال است.	۰,۲۵۰	۰,۱۲۰	فرهنگ ملی
توزیع نرمال نیست.	۰,۳۹۸	۰,۱۰۸	انگیزه پیشرفت

سنجش را نمایش می‌دهد. نتایج مربوط به روایی همگرایی متغیرها در جدول ۳ آمده است.

روایی همگرایی

روایی همگرا^۱ یک وسیله سنجش کمی می‌باشد که میزان همبستگی درونی و هم‌سوئی گویه‌های

¹ Convergent Validity

جدول ۶. شاخص‌ها و مقادیر به‌دست‌آمده برای تعیین روایی همگرایی مقیاس

نام متغیر	Cronbachs Alpha1	rho_A2	CR3	AVE4
انگیزه پیشرفت	۰.۸۵۲	۰.۸۵۲	۰.۹۱۰	۰.۷۷۱
ارزش‌های اقتصادی	۰.۷۷۳	۰.۷۹۳	۰.۸۶۸	۰.۶۸۹
فرهنگ قومی	۰.۸۸۹	۰.۸۹۹	۰.۹۱۱	۰.۵۳۷
فرهنگ ملی	۰.۸۶۵	۰.۸۶۶	۰.۹۱۷	۰.۷۸۷
ارزش‌های سیاسی	۰.۸۱۷	۰.۸۲۴	۰.۸۹۱	۰.۷۳۲
ارزش‌های اجتماعی و فرهنگی	۰.۷۲۷	۰.۷۳۶	۰.۸۴۵	۰.۶۴۶

روایی واگرایی

اعتبار واگرا زمانی به وجود می‌آید که طبق نظریه، پیش‌بینی می‌شود دو متغیر با یکدیگر همبستگی کامل نداشته و امتیازاتی که پس از اندازه‌گیری آن‌ها به دست می‌آید نیز به صورت تجربی آن را ثابت کند. نتایج مربوط به روایی واگرایی در جدول شماره ۷ آمده است.

اعداد به‌دست‌آمده در جدول ۶ نشان می‌دهد مقدار آلفای کرونباخ و (پایایی ترکیبی) CR برای کلیه متغیرها، بالای ۰٫۷ و مقدار میانگین واریانس استخراج‌شده AVE بالای ۰٫۵ به دست آمده است. بنابراین کلیه سازه‌ها از روایی همگرایی مناسب برخوردار هستند.

جدول ۷. شاخص‌ها و مقادیر به‌دست‌آمده برای تعیین روایی همگرایی مقیاس

نام متغیر	انگیزه پیشرفت	ارزش‌های اقتصادی	فرهنگ قومی	فرهنگ ملی	ارزش‌های سیاسی	ارزش‌های اجتماعی و فرهنگی
انگیزه پیشرفت	۰.۸۷۸					
ارزش‌های اقتصادی	۰.۶۹۹	۰.۸۳۰				
فرهنگ قومی	۰.۷۷۸	۰.۷۱۶	۰.۷۳۳			
فرهنگ ملی	۰.۷۶۲	۰.۷۱۱	۰.۷۱۷	۰.۸۸۷		
ارزش‌های سیاسی	۰.۶۹۳	۰.۷۵۱	۰.۸۹۶	۰.۷۷۹	۰.۸۵۶	
ارزش‌های اجتماعی و فرهنگی	۰.۶۶۶	۰.۶۶۶	۰.۸۳۴	۰.۶۶۷	۰.۵۸۹	۰.۸۰۴

^۱ آلفای کرونباخ = مقدار قابل قبول بالای ۰٫۷

^۲ ضریب اعتبار = مقدار قابل قبول بالای ۰٫۷

^۳ Composite Reliability: پایایی ترکیبی (ضریب قابلیت اطمینان ساختاری = مقدار قابل قبول بالای ۰٫۷)

^۴ Average Variance Extracted (AVE): میانگین واریانس استخراج‌شده = مقدار قابل قبول بالای ۰٫۵

قوی برای GOF معرفی نموده‌اند. محاسبه مقدار GOF نشان داد که شاخص برازش کلی مدل بزرگتر از ۰٫۳۶ است (GOF=0.553) بنابراین نشانگر برازش قوی و مناسب الگوی آزمون شده است.

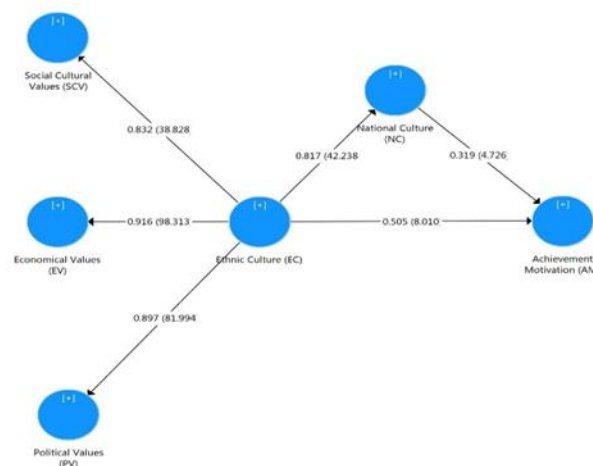
$$GOF = \sqrt{\text{Communalities} + R^2} = \sqrt{0.420 \times 0.730} = 0.553$$

با توجه به این که در پژوهش حاضر، ارزش‌های اجتماعی-فرهنگی، ارزش‌های اقتصادی و ارزش‌های سیاسی مؤلفه فرهنگ قومی هستند و در سه فرضیه اول فرهنگ قومی بر انگیزه پیشرفت و فرهنگ ملی تأثیرگذار هستند بنابراین از ابتدا آزمون شدند و سپس تأثیر ارزش‌های سه‌گانه بر انگیزه پیشرفت در مرحله بعد مورد آزمون قرار گرفت. در نمودارها اعداد خارج پرانتزها ضرایب استاندارد (β) و اعداد داخل پرانتز سطوح معنی‌داری (t-value) هستند.

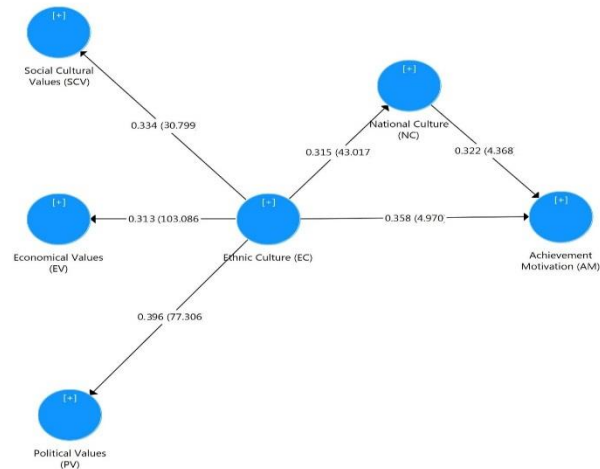
نتایج مربوط به روایی واگرایی سازه‌ها نیز نشان از تأیید گویه‌ها است بدین صورت که اگر تمامی اعداد قطر اصلی از اعداد زیرین و دست راستی خود بیشتر باشند مدل دارای روایی واگرایی مناسبی است، که اعداد قطر اصلی با رنگ مشخص شده‌اند که بیشتر از اعداد دست راستی و زیرین خود هستند.

برازش مدل

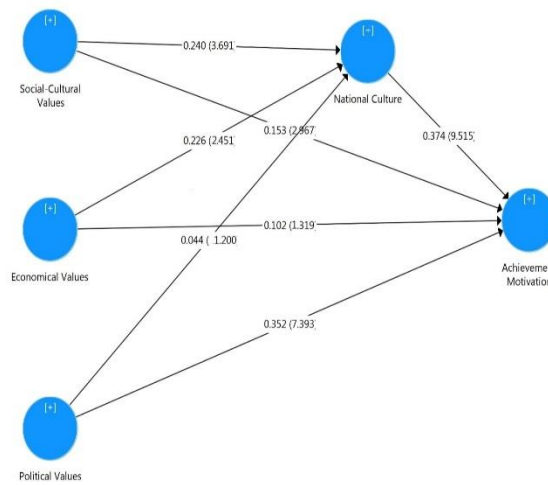
در تکنیک حداقل مجذورات جزئی در نرم‌افزار اسمارت پی آل اس بطور معمول از سه شاخص ضریب تعیین R^2 ، شاخص Q^2 و آماره GOF استفاده می‌شود. مهم‌ترین شاخص برازش مدل در تکنیک حداقل مجذورات جزئی، شاخص GOF است. معیار GOF توسط تننهاوس و همکاران (۲۰۰۴) ابداع گردید. وتزلس و همکاران (۲۰۰۹) سه مقدار ۰٫۱، ۰٫۲۵، ۰٫۳۶ را به‌عنوان مقادیر ضعیف، متوسط و

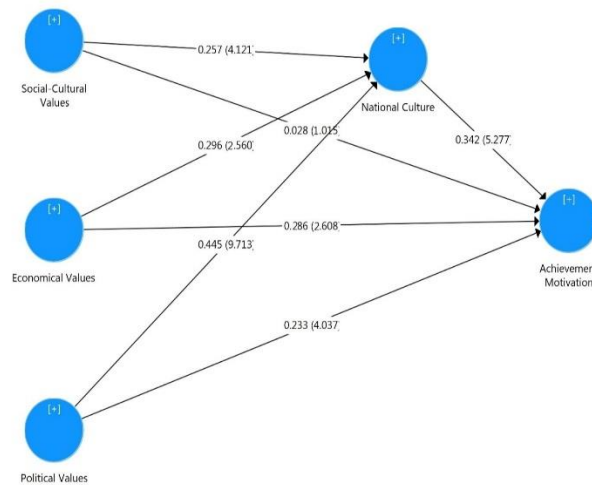
نمودار ۱. مدل معادلات ساختاری آزمون فرضیه‌های اول، دوم و سوم در قومیت فارس

نمودار ۲- مدل معادلات ساختاری آزمون فرضیه‌های اول، دوم و سوم در قومیت تُرک

نمودار ۳. مدل معادلات ساختاری آزمون فرضیه‌های چهارم، پنجم و ششم در قومیت فارس

نمودار ۴. مدل معادلات ساختاری آزمون فرضیه‌های چهارم، پنجم و ششم در قومیت ترک

آزمون فرضیه‌ها

نتایج آزمون فرضیه‌ها در جدول ۸ آمده است.

جدول ۸. نتایج آزمون مدل معادلات ساختاری فرضیه‌های تحقیق

ترک		فارس		فرضیه
t-value	β	t-value	β	
۴,۹۷۰	۰,۳۵۸	۸,۰۱۰	۰,۵۰۵	بین فرهنگ قومی با انگیزه پیشرفت رابطه معنی‌داری وجود دارد.
۴۳,۰۱۷	۰,۳۱۵	۴۲,۲۳۸	۰,۸۱۷	بین فرهنگ قومی و فرهنگ ملی رابطه معنی‌داری وجود دارد.
۴,۳۶۸	۰,۳۲۲	۴,۷۲۶	۰,۳۱۹	بین فرهنگ ملی و انگیزه پیشرفت رابطه معنی‌داری وجود دارد.
۱,۰۱۵	۰,۰۲۸	۲,۸۶۷	۰,۱۵۳	بین ارزش‌های اجتماعی-فرهنگی فرهنگ قومی با انگیزه پیشرفت رابطه معنی‌داری وجود دارد.
۲,۶۰۸	۰,۲۸۶	۱,۳۱۹	۰,۱۰۲	بین ارزش‌های اقتصادی فرهنگ قومی با انگیزه پیشرفت رابطه معنی‌داری وجود دارد.
۴,۰۳۷	۰,۲۳۳	۱,۳۹۳	۰,۰۵۲	بین ارزش‌های سیاسی فرهنگ قومی با انگیزه پیشرفت رابطه معنی‌داری وجود دارد.

اساس بین فرهنگ قومی با انگیزه پیشرفت در بین اقوام ایرانی فارس، ترک رابطه معنی‌دار و مثبت وجود دارد.

در فرضیه دوم، سطح معنی‌داری به‌دست‌آمده برای مسیر دوم برای گروه‌های قومی فارس (-t) (value=42.2.38)، ترک (t-value=43.017) مطلوب و بزرگ‌تر از ۱,۹۶+ است و ضریب مسیر تأثیر

نتایج آزمون فرضیه‌ها مطابق جدول ۸ نشان می‌دهد؛ در فرضیه اول، سطح معنی‌داری به‌دست‌آمده برای مسیر اول برای گروه‌های قومی فارس (-t) (value=8.010)، ترک (t-value=4.970) مطلوب و بزرگ‌تر از ۱,۹۶+ است و ضریب مسیر تأثیر فرهنگ قومی بر انگیزه پیشرفت در بین قومیت فارس ۰,۳۵۸ در بین ترک‌ها مثبت بود. بر همین

فرهنگ قومی بر فرهنگ ملی در بین قومیت فارس ۰،۸۱۷ در بین ترک‌ها ۰،۳۱۵ نیز مثبت بود. بر همین اساس بین فرهنگ قومی با فرهنگ ملی در بین اقوام ایرانی فارس، ترک رابطه معنی‌دار و مثبت وجود دارد.

در فرضیه سوم، سطح معنی‌داری به‌دست‌آمده برای مسیر سوم برای گروه‌های قومی فارس (-t-value=4.726)، ترک (t-value=4.368) مطلوب و بزرگ‌تر از ۱،۹۶+ است و ضریب مسیر تأثیر فرهنگ ملی بر انگیزه پیشرفت در بین قومیت فارس ۰،۸۱۷ در بین ترک‌ها ۰،۳۱۵ مثبت بود. بر همین اساس بین فرهنگ ملی با انگیزه پیشرفت در بین اقوام ایرانی فارس، ترک رابطه معنی‌دار و مثبت وجود دارد.

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف بررسی ارتباط بین فرهنگ قومی و انگیزه پیشرفت انجام گردید. نتیجه فرضیه اول نشان داد: بین فرهنگ قومی با انگیزه پیشرفت در بین اقوام ایرانی فارس، ترک رابطه معنی‌دار و مثبت وجود دارد. این یافته هم‌سو با نتایج پژوهش رفاهی کمساری و جعفری (۱۳۹۹)، پیری و همکاران (۱۳۹۸)، برنج و همکاران (۲۰۲۰) و هافمن و همکاران (۲۰۱۹) است. به‌واقع باید گفت در فرهنگ‌های قومی که برای موفقیت‌های فردی اهمیت زیادی قائل هستند، انگیزه پیشرفت نیز ارتقا می‌یابد. همان‌طور که نتایج نشان داد در بین دو قوم مورد پژوهش نیز ارتباط مثبتی بین فرهنگ قومی و انگیزه پیشرفت وجود دارد و اساساً این فرهنگ اقوام همگی کسب موفقیت برای فرد و در درجه بعدی برای قومیت خود نیز را مهم می‌شمارند؛ چراکه از طریق کسب موفقیت و تقویت انگیزه پیشرفت، نوعی هویت قومی نیز بازتولید می‌شود. بر همین اساس می‌توان گفت انگیزه پیشرفت در دو قوم بررسی‌شده، نوعی تداعی‌کننده هویت قومی آن‌ها است. بدین معنی که انگیزه پیشرفت می‌تواند نوعی بازنمایی از فرهنگ قومی باشد و این موضوع بیشتر در رقابت‌های ورزشی یا کسب رتبه‌های علمی نیز حائز اهمیت است و جزو مصادیق عینی انگیزه پیشرفت متأثر از فرهنگ قومی می‌باشد که در همبستگی قومی نیز بسیار مؤثر است. نتیجه فرضیه دوم نشان داد: بین فرهنگ قومی با فرهنگ ملی در بین اقوام ایرانی فارس، ترک رابطه معنی‌دار و مثبت وجود دارد. این یافته هم‌سو با یافته‌های

فرهنگ قومی بر فرهنگ ملی در بین قومیت فارس ۰،۸۱۷ در بین ترک‌ها ۰،۳۱۵ نیز مثبت بود. بر همین اساس بین فرهنگ قومی با فرهنگ ملی در بین اقوام ایرانی فارس، ترک رابطه معنی‌دار و مثبت وجود دارد.

در فرضیه چهارم، سطح معنی‌داری به‌دست‌آمده برای مسیر چهارم برای گروه‌های قومی فارس (-t-value=2.867) مطلوب درحالی‌که برای گروه قومی ترک‌ها مطلوب نیست (t-value=1.015). و ضریب مسیر تأثیر ارزش‌های اجتماعی-فرهنگی بر انگیزه پیشرفت در بین قومیت فارس ۰،۱۵۳ نیز مثبت بود. بر همین اساس بین ارزش‌های اجتماعی-فرهنگی با انگیزه پیشرفت در بین قوم فارس رابطه معنی‌دار و مثبت وجود دارد.

در فرضیه پنجم، سطح معنی‌داری به‌دست‌آمده برای این فرضیه برای گروه‌های قومی ترک (-t-value=2.608) مطلوب درحالی‌که سطح معنی‌داری برای گروه قومی فارس (t-value=1.319) کم‌تر از ۱،۹۶ است که نشان می‌دهد. همچنین ضریب مسیر تأثیر ارزش‌های اقتصادی بر انگیزه پیشرفت در بین ترک‌ها ۰،۲۸۶ مثبت بود. بر همین اساس بین ارزش‌های اقتصادی و انگیزه پیشرفت در بین قومیت ترک رابطه معنی‌دار و مثبت وجود دارد.

در فرضیه ششم، سطح معنی‌داری به‌دست‌آمده برای این فرضیه برای گروه‌های قومی ترک (-t-value=4.037)، مطلوب و بزرگ‌تر از ۱،۹۶+ است؛ درحالی‌که سطح معنی‌داری برای گروه قومی فارس

سیاسی و رفتارهای سیاسی مورد نظر آن‌ها تعارضی نداشته باشد و پاسخ به نیازهای فرهنگی مردم، مجبورند از فرهنگ ملی خویش حمایت کنند. تولمن معتقد بود که رفتار افراد در قالب فرهنگ ملی هدفمند است. علاوه بر این، رفتار شامل شناخت و دانش متأثر از فرهنگ ملی نیز می‌باشد. افراد برای رسیدن به هدف‌های خود به میزان زیادی به فرضیه‌ها و انتظارات خود وابسته‌اند. مطابق دیدگاه لوتمن، در مورد اهداف مورد نظر برای انگیزه پیشرفت نیز، فرد بر اساس فرضیه‌ها و انتظارات فرهنگ ملی و هنجارهای آن میزان تمایل خود را تنظیم می‌کند. زمانی که فرهنگ ملی به ارزش‌های موفقیت بها می‌دهد، تمایل در فرد برای رسیدن به موفقیت افزایش می‌یابد. بر همین اساس گفته می‌شود که فرهنگ، زمینه‌ساز اصلی توسعه انگیزه پیشرفت است.

نتیجه فرضیه چهارم نشان داد؛ بین ارزش‌های اجتماعی-فرهنگی با انگیزه پیشرفت در بین قوم فارس رابطه معنی‌دار و مثبت وجود دارد. این یافته هم‌سو با یافته‌های پژوهش پیری و همکاران (۱۳۹۸)، و برنج و همکاران (۲۰۲۰) است. در ترک‌ها ارزش‌های اقتصادی بر ارزش‌های اجتماعی-فرهنگی غلبه دارد و بسیاری از ارزش‌های اجتماعی-فرهنگی ترک‌ها به-عنوان مانع عمل می‌کنند و بیشتر این ارزش‌ها چون مبتنی بر رسوم و آداب مستمر و مداومی هستند بنابراین این ارزش‌ها با تداوم خود سطح انگیزش را برای دستیابی برای پیشرفت پایین می‌آورند. در قومیت‌هایی که صرفاً ارزش‌های فرهنگی-اجتماعی آن‌ها بر تداوم هویت جمعی تأکید درد ریسک‌پذیری و پیشرفت چندان مطلوب نیست، به نظر می‌رسد در قوم ترک هویت اجتماعی بسیار تعیین‌کننده است. اما اجزای این هویت اجتماعی دیگر بر پیشرفت فردی استوار نیست؛ بلکه بیشتر بر حفظ و نگه‌داشت ارزش‌های اجتماعی مسلط است

نتیجه فرضیه پنجم نشان داد؛ بین ارزش‌های اقتصادی و انگیزه پیشرفت در بین قومیت ترک رابطه معنی‌دار و مثبت وجود دارد. این یافته هم‌سو با یافته‌های پژوهش شکری و همکاران (۱۳۹۷) و

پژوهش شکری و همکاران (۱۳۹۷)، نقیبی و غریبی (۱۳۹۵)، هافمن و همکاران (۲۰۱۹)، سینگوو و چانوو (۲۰۱۸) است. فرهنگ قومی در یک کشور در دل فرهنگ ملی قرار دارد. هرچقدر همگرایی بین فرهنگ قومی با فرهنگ ملی بیشتر باشد، ارزش‌های توسعه-ای و انگیزه پیشرفت نیز بهتر قابل حصول خواهد بود. در یک جامعه متکثر قومی نظیر ایران، مجموعه‌ای از فرهنگ‌های قومی می‌تواند نماینده فرهنگ ملی باشند لیکن در این زمینه اگر حقوق شهروندی در بین همه قومیت‌ها برقرار باشد، انسجام قومیت‌ها در قالب فرهنگ ملی نیز افزایش می‌یابد. فرهنگ ملی از پایه‌های استقلال ملی است و مردم اقوام مختلف از فرهنگ خود همانند سرزمین خود، دفاع می‌کنند. بر همین اساس گفته می‌شود در طراحی برنامه‌های توسعه و توسعه انگیزه پیشرفت و انسجام بین اقوام، آن چه اهمیت دارد، توجه به هویت‌های ملی است. هیچ‌الگوی پیشرفت و انگیزه پیشرفتی وارداتی را نمی‌توان به کار برد، مگر آنکه با ویژگی‌های محلی، منطقه‌ای و ملی هماهنگی داشته باشد و اساساً نمی‌توان هیچ‌الگویی را تحمیل کرد. توسعه واقعی بدون توجه به بعد فرهنگی ملی و احترام به هویت فرهنگی ملت‌ها تحقق نخواهد یافت.

نتیجه فرضیه سوم نشان داد؛ بین فرهنگ ملی با انگیزه پیشرفت در بین اقوام ایرانی فارس، ترک رابطه معنی‌دار و مثبت وجود دارد. این یافته هم‌سو با یافته‌های پژوهش فرازند و حسن پور (۱۳۹۴)، سینگوو و چانوو (۲۰۱۸) و لاسکویا (۲۰۱۷) است. فرهنگ‌های ملی یک واقعیت انکارناپذیر هستند؛ عموم این فرهنگ‌های ملی مبتنی بر سنت‌ها و شعائر تاریخی و دیرپایی می‌باشند که می‌توانند ارتقادهنده انگیزه پیشرفت و سازندگی بین اقوام در جامعه باشند و این فرهنگ، با تحولات مختلف، بازسازی شده و چهره‌های نوینی به خود می‌گیرند. همچنین دولت‌هایی که در چارچوب این فرهنگ‌ها شکل می‌گیرند، جهت مشروعیت بخشیدن به خود، ایجاد و تداوم یک فرهنگ سیاسی که با ساخت

سیاسی قومیت‌ها و نوع ساختار حکومتی نشأت بگیرد. مشارکت تاریخی ترک‌ها در روند حاکمیت باعث شده بود تا این قومیت هم‌پای تحولات سیاسی جامعه نیز ارزش‌های سیاسی مترقی را کسب نمایند. در بین قومیت فارس نیز چنین ارزش‌های سیاسی مترقی در سطح بالایی است و این مربوط به جهان‌بینی افراد است. در واقع هرچقدر ارزش‌های سیاسی لیبرالی، برابری‌خواهانه و دموکراسی‌طلبانه باشد، به احتمال قوی انگیزه پیشرفت نیز ارتقا خواهد یافت که در پژوهش حاضر نیز همین نتیجه به دست آمد. مجموعاً باید گفت در اقوام مختلف وجود ارزش‌های اجتماعی، اقتصادی و سیاسی مدرن نقش مهمی در انگیزه پیشرفت دارد. این فرهنگ قومی می‌تواند بر فرهنگ ملی تأثیرگذار باشد و بر تداوم و نهادینه‌شدن ارزش‌هایی که در قالب فرهنگی قومی به سطح ملی راه پیدا می‌کند، نقش خواهد داشت.

سینگوو و چانوو (۲۰۱۸) است. اعتقاد و عمل به ارزش‌های اقتصادی توسعه‌محور روحیه فردگرایی را تقویت می‌نماید؛ فردگرایی یعنی تعیین‌کننده بودن تصمیمات و انتخاب‌های فردی بدون دخالت جمع که به نظر می‌رسد این ویژگی می‌تواند در توسعه انگیزه پیشرفت نیز مؤثر باشد. مطابق با دیدگاه اتکینسون، تمایل رسیدن به موفقیت، از احتمال موفقیت و جاذبه رسیدن به آن متأثر می‌شود. اگر فرد شکست‌های مداومی را تجربه کند و با اهدافی بالاتر از توان خود را در نظر بگیرد ممکن است نیازی نیرومند در او ایجاد شود که از شکست پرهیز کند.

نتیجه فرضیه ششم نشان داد؛ بین ارزش‌های سیاسی و انگیزه پیشرفت در بین قومیت ترک، رابطه معنی‌دار و مثبت وجود دارد. این یافته هم‌سو با یافته‌های پژوهش شگری و همکاران (۱۳۹۷)، سینگوو و چانوو (۲۰۱۸)، و لاسکوایا (۲۰۱۷) است. ارزش‌های سیاسی بیشتر می‌تواند از نوع جهان‌بینی

منابع

- پیری، روضان؛ کرم پور، روزا، کفاشی، مجید. (۱۳۹۸). بررسی موانع اجتماعی توسعه یافتگی در استان ایلام با روش نظریه زمینه‌ای. توسعه اجتماعی، ۱۳(۳): ۱۶۳-۱۹۶.
- رفاهی کمساری، آمنه، جعفری، مریم (۱۳۹۹). پیشرفت مبتنی بر انگیزه در جامعه ایرانی، پیشرانی در جهت تحقق پیشرفت، سیزدهمین کنگره ملی پیشگامان پیشرفت، تهران: مرکز الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت.
- سالاری، تهمتن (۱۳۹۲). بررسی تأثیر باورهای فرهنگی بر توسعه یافتگی (مطالعه موردی شهرستان کهنوج). چهارمین همایش منطقه‌ای چالش‌ها و راهکارهای توسعه در مناطق محروم، کهنوج، دانشگاه آزاد اسلامی واحد کهنوج.
- شکری، امید، فتح آبادی، جلیل، رشیدی پور، فاطمه (۱۳۹۷). فرهنگ و انگیزش پیشرفت تحصیلی، اولین کنفرانس رشد، توسعه و سلامت انسان، تهران.
- شهرکی، داود (۱۳۹۸). بررسی نقش ساختارهای اجتماعی مبتنی بر فرهنگ قومی در توسعه گتوهای شهر زاهدان (نمونه موردی: سیادک)، کنفرانس ملی مدیریت، گردشگری و توسعه پایدار، تبریز.
- صامت، علیرضا، الله مرادی علیرضا، کاوسی اسماعیل (۱۴۰۱) ارائه مدل توسعه و وفاق و سازگاری فرهنگی و اجتماعی در میان اقوام و خرده فرهنگ‌های استان کردستان، فصلنامه
- جامعه، فرهنگ و رسانه، شماره ۴۵: ۲۳۸-۲۱۳.
- صرافان چهارسوقی، سارا، یوسفی، نادر، جعفرخانی، ناصر (۱۳۹۴). بررسی فرهنگ قومی در سازمان‌ها، اولین کنفرانس ملی مدیریت راهبردی خدمات، اصفهان.
- صرافی، مظفر، بیرانوندزاده، مریم، حیدری مقدم، مصطفی (۱۳۹۲). رویکرد نظری بر علل توسعه یافتگی ایران با تأکید بر عدم توسعه شهری، اولین همایش ملی جغرافیا، شهرسازی و توسعه پایدار، تهران، انجمن محیط زیست کومش، دانشگاه صنعت هوایی.
- فرازمند، حسن، حسن پور، سمانه (۱۳۹۴)، تحلیل رابطه فرهنگ و توسعه با تأکید بر ویژگی‌های فرهنگی مؤثر بر توسعه و موانع فرهنگی توسعه، کنفرانس بین‌المللی مدیریت، اقتصاد و علوم انسانی، ترکیه - استانبول، شرکت مدیران ایده‌پردازان پایتخت ایلپا.
- ولی زاده، محمود، پریزادطاسرانی، رضا (۱۴۰۱) تأثیر قومیت‌گرایی بر توسعه سیاسی، فصلنامه مطالعات اجتماعی، شماره ۲: ۱۴۲-۱۲۸.
- نقیبی، محمد، غریبی، حسین (۱۳۹۵)، بررسی نقش فرهنگ در توسعه اقتصادی، سومین کنفرانس بین‌المللی مدیریت و اقتصاد، تربت حیدریه، دانشگاه تربیت حیدری.

- Anderman, Eric M. (2020). *Achievement motivation theory: Balancing precision and utility*. *Contemporary Educational Psychology*, 61: 114-121.
- André J. Branch (2020). *Promoting ethnic identity development while teaching subject matter content: A model of ethnic identity exploration in education*. *Teaching and Teacher Education*, 87:10-23.
- Branch, André J. (2020). *Promoting ethnic identity development while teaching subject matter content: A model of ethnic identity exploration in education*. *Teaching and Teacher Education*, 87.
- Chen, X., Saafir, A. & Graham, S. (2020). *Ethnicity, Peers, and Academic Achievement: Who Wants to be Friends with the Smart Kids*. *J Youth Adolescence* 49, 1030-1042 (2020).
- Chen, Y., Dou, P., Rhee, G., Truong, C. and Veeraraghavan, M. (2015), "National culture and corporate cash holdings around the world", *Journal of Banking & Finance*, Vol. 50 No.
- Chisadza, Carolyn. Bettencourt, Manoel (2019). *Economic development and democracy: The modernization hypothesis in sub-Saharan Africa*. *The Social Science Journal*. Volume 56, Issue 2, Pages 243-254.
- Chow, Foster. Gonzalez, McIver (2012) Chow, E. A., Foster, H., Gonzalez, V., & McIver, L. (2012). *The disparate impact of diabetes on racial/ethnic minority populations*. *Clinical Diabetes*, 30(3), 130-133.
- Fang Gao, Gerard A. Postiglione (2015). *Ethnicity and Educational Achievement*. *International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences* (Second Edition). Pages 130-135.
- Geiger, M. and van der Laan Smith, J. (2010), "The effect of institutional and cultural factors on the perceptions of earnings management", *Journal of International Accounting Research*, Vol. 9 No. 2, pp. 21-43.,
- Gradstein, Mark (2022) Cultural attributes, income inequality, and ethnic differentials, *Review of Economic Dynamics*, Volume 44, April 2022, Pages 91-103.
- Guru, B. and Yadav, I. (2019), "Financial development and economic growth: panel evidence from BRICS", *Journal of Economics, Finance and Administrative Science*, Vol. 24 No. 47, pp. 113-126.
- Haas, Krueger, & Rohlfen (2012) Haas, S. A., Krueger, P. M., & Rohlfen, L. (2012). *Race/ethnic and nativity disparities in later life physical performance: The role of health and socioeconomic status over the life course*. *Journals of Gerontology Series B: Psychological Sciences and Social Sciences*, 67(2), 238-248.
- Hoffman, A. J., Kurtz-Costes, B., Loose, F., Dumas, F., Smeding, A., & Régner, I. (2019). *Approach goal orientations*

- in North African French adolescents: The longitudinal effects of ethnic identity and valuing of school.* Journal of Educational Psychology, 111(8), 1498-1511.
- Hsing Wu Chien- and Chuan-Chun Wu (2018). *Determinants of Social Community Value Creation: An Exploratory Empirical Study.* Journal of Information & Knowledge Management.
- Knights, A.R. (2019). *Achievement motivation and presidential effectiveness: It's not whether chief executives are achievement motivated but how that achievement motivation is manifested*, International Journal of Public Leadership. 15(1): 38-57.
- Kulakow, Stefan (2020). *Academic self-concept and achievement motivation among adolescent students in different learning environments: Does competence-support matter?* Learning and Motivation. 70(12): 88-101.
- Laskovaia, A., Shirokova, G. & Morris, M.H. (2017). *National culture, effectuation, and new venture performance: global evidence from student entrepreneurs.* Small Bus Econ 49, 687-709.
- Pritish, Behuria (2019). *The domestic political economy of upgrading in global value chains: how politics shapes pathways for upgrading in Rwanda's coffee sector*, Review of International Political Economy, DOI: 10.1080/09692290.2019.1625803.
- Wang, B. (2012), "Social development in market society by intrinsic value account: a case of China", International Journal of Social Economics, Vol. 39 No. 9, pp. 671-689.
- Yavuz M. Hakan (2019). *Understanding Turkish secularism in the 21th century: a contextual roadmap*, Southeast European and Black Sea Studies, 19:1, 55-78.